

BELEIDSPLAN

SWPBS

Basisschool St. Theresia Ransdaal
Basisschool Ummer Clumme Klimmen

GEMEENSCHAP VAN SCHOLEN

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Wat is SWPBS	4
2. SWPBS op onze scholen	5
2.1 SWPBS team	
2.2 Kernwaarden	
2.3 Visie op onderwijs	
2.4 SWPBS en 'Rots en Water'	
2.5 Belonen	
2.6 Omgaan met ongewenst gedrag	
3. Lesgeven in gedrag	10
3.1 Preventie	
3.2 Heb duidelijke verwachtingen	
3.3 Leer verwachtingen aan	
3.4 Positief bekrachtigen van gewenst gedrag	
3.5 Reageren op licht ongewenst gedrag	
4. SWITCH	12
5. Meten is Weten	15
6. Literatuur	16
7. Bijlagen	17
- Gedragsverwachtingen	
- Lessen	
- SWPBS voor vervangers, nieuwe leerkrachten, stagiaires	
- Overzicht documenten SWPBS / SEO	
- Data over kiezen waarden leerkrachten en leerlingen	

*Directie Nicol Frohn en
Linda Dejong - Vankan (adjunct)
Oktober 2023*

Inleiding

In het schooljaar 2014-2015 is een werkgroep rondom Sociaal Emotionele Ontwikkeling geformeerd. In deze werkgroep nam uit elk team een teamlid deel. Het doel van deze werkgroep was;

Het voortdurend optimaliseren van het pedagogische klimaat binnen onze scholen zodat we de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen kunnen monitoren en positief kunnen beïnvloeden.

Dit wilden we doen op de volgende gebieden:

- **Micro niveau**

...voeren van kind gesprekken zodat het kind een stem krijgt binnen ons onderwijs

- **Macro niveau**

...ondersteunen van leerkrachten bij het signaleren en leren omgaan met kinderen waarvan de sociaal emotionele ontwikkeling stagneert of extra nodig heeft. Dit gebeurt door o.a. inzet externe deskundige, intervisie binnen de school, nascholing voor leerkrachten

- **Meso niveau**

...een school- brede aanpak rondom het aanleren van gewenst gedrag en omgaan met ongewenst gedrag, binnen onze school invoeren en ervoor zorgen dat deze aanpak ook geborgd wordt.

Zowel op **Micro** als op **Macro niveau** zijn inmiddels acties ondernomen en deze lopen de komende jaren gewoon door.

In het schooljaar 2016-2017 heeft de school overstijgende werkgroep SEO zich verdiept in diverse methoden en aanpakken rondom sociaal emotionele ontwikkeling zodat ook het **Meso niveau** gerealiseerd zou kunnen worden.

Waarom is er gekozen voor de aanpak SWPBS?

De basisscholen Ransdaal en Klimmen waren nog zoekende naar een nieuwe methode op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. De werkgroep SEO kwam tot de conclusie dat er een overkoepelende aanpak nodig is voor de drie scholen (incl. Bs. Bergop) om een verdere samenwerking en een eenheid te stimuleren. Er zijn verschillende methodes door de werkgroep bekeken en bestudeerd. Er is gezocht naar een aanpak die aansluit bij de goede dingen die al op de scholen gebeuren en die de hiaten nog kon aanvullen.

SWPBS - kortweg PBS - richt zich op het versterken van gewenst gedrag en op het voorkomen van probleemgedrag. Het doel is een positieve, sociale omgeving te scheppen die het leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt. PBS is een 'kapstok' waaraan alle schoolinterventies en methoden die met gedrag te maken hebben in een school opgehangen kunnen worden. Wat al aanwezig is en goed werkt in de school wordt geïntegreerd in PBS. Daardoor wordt de werking van deze 'losse' programma's en methodes versterkt.

Op bijvoorbeeld basisschool Bergop werkte men al naar tevredenheid volgens de methode Effectieve Conflict Hantering (ECH). De nieuwe aanpak moest dan ook aansluiten bij de goede dingen van ECH.

Na een uitgebreid literatuuronderzoek en een scholenbezoek aan een school die werkt met SWPBS is er door de werkgroep SEO gekozen voor het invoeren van SWPBS op onze scholen.

In dit document vindt u de manier waarop onze scholen werken met SWPBS. En nemen we u mee door het proces van de ontwikkeling van SWPBS op onze scholen.

1. Wat is SWPBS

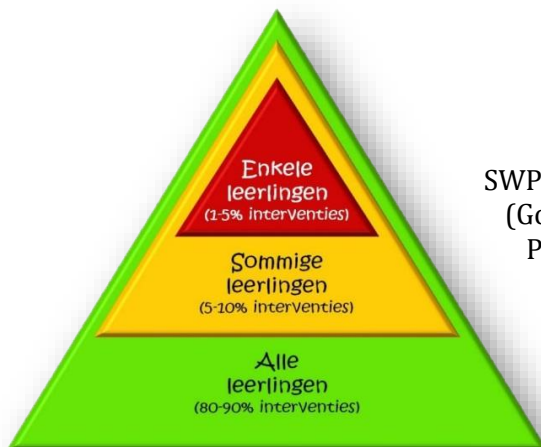
Positive Behaviour Support (SWPBS) is een schoolbrede aanpak om vanuit gemeenschappelijke waarden gewenst gedrag aan te leren (Golly & Sprague, 2013). Het uitgangspunt van SWPBS is dat leerlingen soms ongewenst gedrag vertonen, doordat zij niet weten wat er van hen verwacht wordt.

SWPBS richt zich vooral op het aanleren en zien van positief gedrag en gaat uit van vijf kernprincipes namelijk:

1. het ontwikkelen van gedragsverwachtingen,
2. het onderwijzen en communiceren van deze verwachtingen,
3. het herkennen en bekrachtigen van positief gedrag,
4. het minimaliseren van de aandacht voor ongewenst gedrag
5. duidelijk en consequent omgaan met de gevolgen van het gedrag.

Door concreet gedrag af te spreken, aan te leren en positief en systematisch te bekrachtigen, lukt het leerlingen om zich beter aan de regels te houden en het positieve gedrag te laten zien.

Drielagenmodel

SWPBS benadert probleemgedrag vanuit het drielagen model (Golly & Sprague, 2013).

PBS maakt in dit drielagenmodel onderscheid tussen drie soorten interventies:

- Interventies voor alle leerlingen (groene laag): Alle leerlingen krijgen lessen waarin gedragsverwachtingen worden aangeleerd. De basis van de handhaving van deze gedragsverwachtingen ligt in het onderwijsaanbod, het leerkrachtgedrag, het monitoren van leerlingen en het aanmoedigen van gewenst en positief gedrag.
- Interventies voor sommige leerlingen (gele laag): Sommige leerlingen hebben vanwege probleemgedrag meer steun of een meer individuele aanpak nodig. Voor deze aanpak worden leerkrachten of begeleiders ingezet om het probleemgedrag te verminderen.
- Interventies voor enkele leerlingen (rode laag): Voor de leerlingen waar deze individuele aanpak niet effectief werkt, is een intensieve aanpak nodig in de vorm van een handelingsplan. Betrokkenheid van de ouders is bij deze aanpak essentieel.

Bij de invoering van SWPBS starten we altijd met interventies op de groene laag.

En eigenlijk verschilt de aanpak hierboven niet van de aanpak die we hanteren op het gebied van leren. Wanneer een kind extra hulp nodig heeft bij bijvoorbeeld rekenen dan gaan we dit eerst in

doen d.m.v. een extra instructie (gele interventie) en wanneer zaken dan nog niet goed gaan dan zetten we er extra begeleiding op (rode interventie).

2. SWPBS op onze scholen

2.1 SWPBS team

Om een breed draagvlak te creëren en om de communicatie tussen alle betrokkenen zo vlot mogelijk te laten verlopen, is ervoor gekozen om vanuit elk team, minimaal 2 mensen in het SWPBS team deel te laten nemen.

Het PBS team bestaat vanaf schooljaar 2022-2023 uit de volgende mensen:

Basisschool Ummer Clumme: Ingrid van Aken, Rob van 't Hoofd, Nadine Cosemans,
Evana Frins.

Basisschool St. Theresia: Paul Havenith en Andrea Larmit.

De externe coach; Geertje Reumkens (gedragsspecialist binnen Innovo)

Daarbij is Andrea Larmit op dit moment de voorzitter van het SWPBS team. Vanuit het MT nemen Rob van 't Hoofd en Ingrid van Aken deel in het SWPBS team.

Het SWPBS team komt 3x per jaar bij elkaar. Tijdens een SWPBS vergadering wordt elke keer;

- Bekeken wat de stand van zaken is m.b.t. de ruimte waarin we gewenst gedrag aan het aanleren zijn.
- Bekeken welke ruimte we gaan aanpakken en hoe we dat gaan doen.
- Besproken op welke manier we alle betrokkenen (leerlingen, leerkrachten, ouders en/of ketenpartners) blijven informeren of meenemen in nieuwe ontwikkelingen.
- Het SEO beleid bekeken, besproken en worden indien nodig scholenbreed keuzes gemaakt.

Daarnaast zorgt het SWPBS-team voor de scholingen die rondom SWPBS gegeven worden.

2.2 Kernwaarden

De teams van basisschool Theresia en basisschool Ummer Clumme zijn in 2016 gestart met het formuleren van een aantal belangrijke kernwaarden die sturend zullen zijn voor het gedrag en de omgang met elkaar, de kindpartners, de kinderen en de ouders. De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 hebben ook kernwaarden gekozen. Uiteindelijk zijn vanuit beide groepen de gekozen kernwaarden samengevoegd en heeft het SWPBS-team gekozen voor de volgende gemeenschappelijke waarden:

Respect en veiligheid; met als basis dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen gedrag!

De leerlingen van de groepen 5 /m 8 hebben tekeningen gemaakt waarin de gekozen waarden werden uitgebeeld. Vanuit deze tekeningen heeft Studio Cicero uit Ransdaal het logo hiernaast ontworpen.

2.3 Visie op onderwijs

Visie & Missie Basisschool Ummer Clumme

KENMERKEN VAN DE SCHOOL

- Samen
- Vertrouwen
- Duidelijkheid
- Verantwoordelijkheid

MISSIE EN VISIE

Onze visie:

Basisschool Ummer Clumme, samen klimmen naar de toekomst!

Dit is BS Ummer Clumme!

Een veilige plek waar jij welkom bent om samen te spelen, te werken en te leren. Wij bieden wat jij nodig hebt om te groeien en het beste uit jezelf te halen! Dit doen we samen met kinderen, juffen en meesters, ouders, partners en verenigingen aan de hand van onderstaande pijlers:

SAMEN ZIJN WE STERK

We hebben oog en oor voor elkaar en gaan op een positieve manier met elkaar om. We zorgen voor een zichtbare structuur met positieve gedragsverwachtingen.

KLAAR VOOR DE WERELD VAN MORGEN

We bieden een rijk aanbod zodat je nu en straks zelfstandig kunt deelnemen aan de maatschappij.

Doelgericht

We werken elke dag aan doelen binnen allerlei vakgebieden op een boeiende manier. Zo ontwikkel je een sterke basis aan kennis en vaardigheden.

EIGENAARSCHAP

We maken samen met jou keuzes die bij je passen. Je bent mede-verantwoordelijk voor je eigen leerproces

Hoe werkt dat in onze praktijk?

We zien kinderen die spelend, bewegend, handelend en ontdekkend leren in een betekenisvolle context. Ze maken kennis met een breed aanbod waarin zij hun talenten leren kennen en ontwikkelen. Ze oefenen vaardigheden die zij in de toekomst nodig hebben, zoals zelfstandigheid, samenwerken, weerbaarheid, plannen en zelfreflectie.

We zien professionals* die zicht hebben op de ontwikkeling van onze kinderen. Zij zorgen voor een gericht aanbod en geven effectieve instructies die passend zijn bij wat de groep en het kind nodig hebben. Samen zorgen zij voor een prettig leef- en leerklimaat, waarin kinderen ook volop kansen krijgen om te groeien op sociaal-emotioneel gebied. Professionals communiceren open en duidelijk, werken samen en leren met en van elkaar. Zij maken gebruik van elkaars kwaliteiten en zijn voortdurend in ontwikkeling.

Onze leeromgeving is rijk en uitdagend ingericht met eigentijdse materialen. Kinderen leren zowel digitaal als schriftelijk, binnen en buiten het klaslokaal; we maken hierbij gebruik van onze mooie omgeving! De leerpleinen zijn een verlengstuk van onze lokalen, hier zijn flexibele werkplekken te vinden, waar kinderen zelfstandig, begeleid of samen kunnen (ver)werken.

Wij organiseren onze kinderen in basisgroepen met een vaste professional als aanspreekpunt. Op sommige momenten van de dag werken we groepsdoorbrekend op school- of bouwniveau, zodat we zoveel mogelijk onderwijs op maat kunnen bieden.

We werken samen met ouders en partners**, zodat we goed kunnen afstemmen op wat het kind nodig heeft. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie en een duidelijke communicatie vinden we erg belangrijk. We staan open om onze ouders en partners uit de omgeving te betrekken bij ons onderwijsaanbod, zodat we dit samen, waar mogelijk, zo gevarieerd mogelijk kunnen maken.

Visie & Missie Basisschool Sint Theresia

KENMERKEN VAN DE SCHOOL

- Samen
- Vertrouwen
- Groeien

MISSIE EN VISIE

Onze Visie

BS St. Theresia, waar klein groot wordt!

Dit is BS St. Theresia

Op onze school mag jij zijn wie je bent. We helpen jou om te groeien in de wereld, zodat je deze met vertrouwen en enthousiasme tegemoet kunt gaan. Elke dag leer je om samen te werken en op een positieve manier met anderen om te gaan. Je ontdekt wie je bent, wat je talenten zijn en je leert om eigen keuzes te maken. Door vakken zoals rekenen, taal en lezen leer je kennis en vaardigheden die je nu en straks nodig hebt. Als jij lekker in je vel zit, je fijn voelt op school en jezelf goed kent, dan ontdek je steeds weer nieuwe dingen.

Wij, de juffen en meesters van BS St. Theresia, doen elke dag ons best om te kijken wat jij nodig hebt om jou hierin zo goed mogelijk te begeleiden. Dit gebeurt in een kleine school, waarin we samen genieten, groot dromen en stappen zetten!

Hoe werkt dat in onze praktijk?

We zien kinderen die op zichzelf vertrouwen en de wereld ontdekken door samen te spelen en te leren. De (executieve) vaardigheden die zij in de toekomst nodig hebben, zoals samenwerken, zelfstandigheid, keuzes maken, plannen en zelfreflectie worden dagelijks geoefend. We leggen het accent op de ontwikkeling van de persoonsvorming en weerbaarheid van onze kinderen. Ze ontdekken hun talenten en die van de ander door een breed aanbod van activiteiten, in samenwerking met de omgeving.

Onze professionals* hebben hoge verwachtingen, geven effectieve instructies en verzorgen zoveel mogelijk onderwijs op maat. Ze bieden de kinderen de ruimte, de richting en ruggensteun om zelfverantwoordelijk te leren. Dit gebeurt in een prettig leer- en werkklimaat. Onze professionals zijn teamplayers die een gedeelde verantwoordelijkheid voelen voor alle kinderen. Zij zijn flexibel, communiceren duidelijk en staan open voor nieuwe ontwikkelingen.

Onze leeromgeving is rijk en uitdagend; er zijn betekenisvolle reminders en de (digitale) leermiddelen zijn van deze tijd. We organiseren onze leerlingen in combinatiegroepen met een vaste professional als aanspreekpunt. Daar waar het meerwaarde heeft voor ons aanbod werken we groepsdoorbrekend, zowel binnen als buiten het groepslokaal. Denk hierbij aan het leerplein met flexibele werkplekken om individueel of samen te (ver)werken.

We werken laagdrempelig samen met ouders en diverse partners** en bouwen aan een vertrouwensrelatie. Op die manier zijn er korte lijntjes, leren we het kind goed kennen en kunnen daardoor beter afstemmen op wat het nodig heeft. We zoeken voortdurend naar kansen om ons onderwijsaanbod te verrijken door samenwerking met onze omgeving.

* Professionals: onder professionals verstaan wij leerkrachten, onderwijsondersteuners, interne begeleider, directie en (externe) ondersteuners.

**Partners: onder partners verstaan wij alle betrokken organisaties en instanties bij ons onderwijs, zoals o.a. JenS, HumanKind, IVN, logopedie, ergotherapie, bibliotheek, e.d.

Gemeenschap van scholen

Wij maken deel uit van een gemeenschap van scholen met basisschool Ummer Clumme. Hierbij is het motto: 'Samen sterk met behoud van ieders eigenheid' tot het krachtige statement: 'Samen Uniek!' Dit betekent voor onze ambitie dat we daar waar mogelijk streven naar gezamenlijke doelen, betrokkenheid en afstemming. Hierbij verliezen we het 'unieke, eigene' van onze scholen in hun omgeving en van de leerlingen niet uit het oog.

2.4 SWPBS en Rots en Water

Binnen SWPBS zoeken wij als school de verbinding met de Rots & Watertraining. Het Rots & Water programma is een weerbaarheidstraining die samengaat met de ontwikkeling van positieve sociale vaardigheden die ook binnen SWPBS nadrukkelijk aan bod komen.

Rots en Water leert de kinderen om beter voor zichzelf op te komen, nee durven te zeggen, te laten zien waar hun grenzen liggen, of zichzelf gek te laten maken. Ze leren stevig op hun benen te staan.

Belangrijk bij zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen zijn goede sociale vaardigheden en inlevingsvermogen: wat bedoelt die ander, wat wil hij van me? Hoe reageer ik daarop? Respect naar elkaar heeft een centrale rol.

De lichamelijke onrust die wordt ervaren in bepaalde situaties zorgt voor onrust in het hoofd. Die onrust zorgt ervoor dat er niet meer helder nagedacht wordt. Rots en Water leert de kinderen aandacht te geven aan wat hun lichaam hen vertelt en een keuze te maken hoe ze daarmee omgaan: Als een Rots of als Water.

De Rots & Watertrainingen worden structureel gegeven in de groepen 2 tot en met 8 om de kinderen bewuster hun eigen weerbaarheid en positieve sociale vaardigheden te laten ervaren en oefenen.

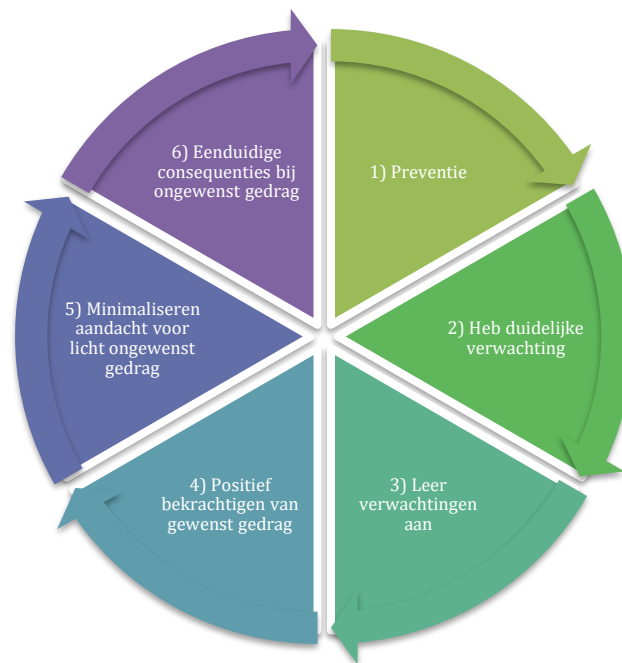
3. Lesgeven in gedrag

“Om gedragsproblemen te bestrijden, moeten de leerlingen weten welk gedrag er van hen wordt verwacht en moeten ze de tijd krijgen om het gedrag te oefenen. Strategieën om goed gedrag te onderwijzen en bij te houden zijn hetzelfde als die strategieën die gebruikt worden om te leren lezen, rekenen of welk vak dan ook. Aan regels en verwachtingen omtrent goed gedrag moeten lessen worden besteed die deel uitmaken van het lesprogramma” (Golly & Sprague, 2013).

Het onderwijzen van gewenst gedrag is net als bij andere vakken:

- onderwijs de gedragsverwachtingen op de plaats waar het van toepassing is
- laat de leerlingen regelmatig oefenen
- geef positieve feedback
- gebruik correcties waar leerlingen wat aan hebben
- controleer op de mate van succes

Lesgeven in gedrag verloopt binnen PBS altijd volgens onderstaande principes:

3.1 Preventie

Preventie neemt een belangrijke plaats in binnen SWPBS. Vanuit de door de school gekozen waarden gaat de school aan de slag met het stimuleren van positief gedrag en het voorkomen van negatief gedrag. De omgeving wordt zo ingericht dat gewenst gedrag wordt uitgelokt. Leerkrachten zorgen door goed leerkrachtgedrag ook voor preventie.

3.2 Heb duidelijke verwachtingen

Vanuit de waarden die wij als school gekozen hebben, kiezen we elke keer een beperkt aantal gedragsverwachtingen uit die horen bij de waarden. Met deze gedragsverwachtingen geven we in duidelijk taal aan wat we van elkaar en de leerlingen verwachten. Deze gedragsverwachtingen zijn positief geformuleerd.

In het schooljaar 2016-2017 zijn we bijvoorbeeld gestart met lesgeven in gedrag op de gang. De gedragsverwachtingen die daarbij hoorden waren:

Veiligheid

Ik loop rustig aan de rechter kant.

Ik berg mijn spullen op de juiste plek op.

Ik veeg mijn voeten schoon bij binnenkomst.

Respect

Ik houd rekening met anderen door de afgesproken stem te gebruiken.

Ik houd mijn handen en voeten thuis. * In de les voordoen dat je niet ongevraagd aan andermans spullen zit.

Verantwoordelijkheid

We zorgen er samen voor dat het goed gaat.

3.3 Leer verwachtingen aan

De kinderen krijgen regelmatig les in gedrag. In de lessen van SWPBS zit steeds een vaste volgorde in: voordoen – nadoen (gewenst) – nog 1x voordoen – vragen: ‘wat zie je’- verkeerde voorbeeld door leerkracht: zo niet... maar hoe wel – sluit altijd af met het goede voorbeeld. Hierbij leggen we elke keer heel nadrukkelijk de link tussen de waarden en de gedragsverwachtingen zodat de waarden van de school ook echt inhoud krijgen.

3.4 Positief bekrachtigen van gewenst gedrag

Om positief gedrag van leerlingen te laten toenemen, blijkt bekrachtigen beter te werken dan straffen. Het instellen van regels (gedragsverwachtingen) alleen, heeft geen effect op ongewenst gedrag van leerlingen. Als leraren de gedragsverwachtingen systematisch onderwijzen, zelf voordoen, naleven en de leerlingen betrappen als ze juist goed gedrag vertonen en kleine misdrijvingen negeren, vermindert het probleemgedrag sterk. (Walker 1995).

Beloningen zijn een sterke bekrachtiging voor het veranderen voor gedrag (Dweck 1975).

Onderzoek toont aan dat een verhouding van minimaal 4 positieve interacties tegenover een negatieve, dus 4:1, de beste verhouding is voor het ontwikkelingen van een goede band tussen leraar en kind (Lambert, Bradshaw, Cammack & Jalongo, 2011).

We hebben gekeken welke vorm van belonen het best past binnen het team, middels een vragenlijst. De resultaten hiervan hebben we teruggekoppeld aan het team. We vinden het als team belangrijk om vooral verbaal en non-verbaal te belonen. We geven kinderen wanneer ze gewenst gedrag laten zien complimenten.

3.5 Reageren op licht ongewenst gedrag

Wij hebben met het team afgesproken dat wij op dezelfde manier reageren op licht ongewenst gedrag. Wij doen dit op de volgende manier:

1. Probeer een ander kind in de buurt, dat gewenst gedrag laat zien, een compliment te geven.
2. Spreek het kind aan, vraag aan het kind wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit ook te laten zien.
3. Laat het kind eventueel wachten bij de leerkracht en vraag het dan om het gewenste gedrag laten zien.

4. Als dan nog niet het gewenste gedrag getoond wordt dan volgt een vooraf vastgestelde consequentie. Deze consequentie is per ruimte opgenomen in de SWPBS-les.

Natuurlijk gelden deze reacties op licht ongewenst gedrag. Bij ernstig ongewenst gedrag of ontoelaatbaar gedrag gelden andere consequenties.

Meer informatie hierover vindt u in het pestprotocol en het protocol omgaan met ongewenst gedrag. Deze is te vinden op onze website en boekenplank van ISY.

4. SWITCH

Binnen **alle groepen** maken we voor het corrigeren van licht ongewenst gedrag gebruik van het SWITCH systeem. Dit systeem geeft kinderen inzicht in hun gedrag en leert ze om een "SWITCH" te maken en te kiezen voor gewenst gedrag.

Binnen elke groep maakt de leerkracht samen met de leerlingen afspraken over gewenst gedrag. Wij noemen deze afspraken; **gedragsverwachtingen**. Een gedragsverwachting in de groep kan bijvoorbeeld zijn: Wij steken onze vinger op en wachten totdat we een beurt krijgen.

Aan het begin van de dag hangen de namen van alle kinderen in het groene vak van het SWITCH systeem. Wanneer een leerling zich niet aan een gedragsverwachting houdt, dan zal de leerkracht indien dit mogelijk is een ander kind in de buurt een compliment geven voor het gewenste gedrag. We zien dat kinderen in de buurt daarvan meestal al hun eigen gedrag bijstellen en verdere acties niet nodig zijn.

Wanneer een kind zijn gedrag niet bijstelt, dan benoemt de leerkracht welk gewenst gedrag hij van de leerling wilt zien. Bijvoorbeeld: "Katja, ik verwacht dat jij nu doorwerkt en stil bent". Wanneer Katja het gewenste gedrag laat zien dan krijgt ze een compliment en blijft haar naam in het groene vak hangen.

Op het moment dat Katja niet omschakelt naar gewenst gedrag (dus geen SWITCH maakt) dan hangt de leerkracht haar kaartje in het oranje vak. Je doet dit na 2-5 minuten omdat je haar de kans wilt geven om haar gedrag bij te stellen. Dit omhangen van het kaartje betekent eigenlijk net als in de sport: let op/ waarschuwing. De leerkracht spreekt dan weer uit welk gedrag hij graag wilt zien van Katja.

Katja heeft nu dus weer twee keuzes. Of ze laat het gewenst gedrag zien (positieve SWITCH) en de leerkracht hangt haar kaartje weer terug naar het groene vak. Of ze gaat door met het overtreden van de gedragsverwachtingen en dan hangt de leerkracht het kaartje in het rode vak.

Wanneer het kaartje in het rode vak hangt volgt er de eerste keer een time-in. Een time-in houdt in dat de leerling op een plek in de groep 5-10 minuten apart werk gaat maken. Na deze time-in komt het naamkaartje in het oranje vak te hangen en heeft de leerling weer de keuze om het goed te gaan doen.

Bij een tweede keer rood op een dag volgt een time-out. Een time-out houdt in dat de leerling op een plek in een andere groep 5-10 minuten apart werk gaat maken. Wanneer een leerling 2 keer op een dag in rood heeft gehangen, dan zullen wij daarover contact opnemen met de ouders van de leerling.

Wij vinden het belangrijk dat leerling meerdere kansen krijgen op een dag. Daarom hangen we, alle kaartjes na elke pauze weer in het groene vak en heeft een kind weer een nieuwe kans om het goed te doen.

Kinderen die een hele dag gewenst gedrag laten zien maken kans om **in het zonnetje gezet** te worden. Kinderen die hun schoolspullen/gymspullen of huiswerk waren vergeten komen ook niet in aanmerking om in het zonnetje gezet te worden.

SWITCH

Bij een overtreding als in categorie 2 (zeer ongewenst of bedreigen gedrag) of 3 (buiten proportioneel ongewenst gedrag) van het protocol 'Ongewenst gedrag' volgt een directe verschuiving van groen naar rood

De naam schuift terug op het moment dat de leerling zijn gedrag verbetert en dit volhoudt voor de rest van de les. De leerkracht benoemt het positieve gedrag: 'Wat fijn dat je aan het werk bent gegaan. Dat is erg respectvol.'

Als het kind heeft nagedacht en het oplost met leerkracht of een leerling (wanneer van toepassing), dan gaat de naam terug in oranje. Dit wordt ook benoemd (voorbeeld: 'Bas, je hebt een goede oplossing bedacht door even alleen te gaan zitten. Ik geef je een nieuwe kans. Je schuift naar oranje.').

5. Meten is weten

SWPBS is een data gestuurde aanpak. Dit betekent dat er een aantal keren per jaar schoolbreed data wordt verzameld. Deze data wordt verzameld door middel van observaties, enquêtes en de incidentregistratie.

Het belangrijkste doel van de dataverzameling is inzicht krijgen in wat er nodig is om een veilig en positief leerklimaat te creëren en te behouden.

De data gaat vooral over het gedrag van mensen, leerlingen en het personeel van de school.

De data in SWPBS-scholen wordt gebruikt om:

- Besluiten te kunnen nemen
- De SWPBS interventies te kunnen evalueren
- De voortgang, de kwaliteit en de borging van de implementatie van SWPBS in beeld te brengen
- Zicht te krijgen op de ontwikkeling van de leerlingen
- Ervoor te zorgen dat er vroegtijdig ingegrepen kan worden bij problemen

(Blonk, Das, Haasen, Hoetmer, Wichers-Bots, 2014)

Data wordt verzameld naar behoefte. Bij sommige gedragsverwachtingen voldoet dit een aantal keren per jaar en bij sommige gedragsverwachtingen kan het zijn dat je voor een bepaalde periode dagelijks data verzamelt.

De data wordt altijd verzameld binnen de ruimte waarin de gedragsverwachtingen gelden. De data kan worden verzameld door alle medewerkers van de school. Op school is er een datamanager die de verzamelde informatie systematisch verwerkt, analyseert en weergeeft in een overzicht.

Het verzamelen van data kan meerdere doelen dienen namelijk:

- De school komt tot besluitvorming aan de hand van data over gedrag.
- De school implementeert SWPBS.
- De school evalueert de interventies.
- De school viert de successen

(Simonsen & Myers, 2015)

6. Literatuur

Blonk, A., Das, T., Haasen, M., Hoetmer, H. & Wichers-Bots, J. (2014). *SWPBS: Schoolbreed gedragsvraagstukken aanpakken in het voortgezet onderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Golley, A. & Sprague, S. (2013). *Positive behaviour support: goed gedrag kun je leren*. Huizen: Uitgeverij Pica.

Simonsen, B. & Myers, D. (2015). *PBS in de klas*. Huizen: Uitgeverij Pica.

7. Bijlagen

- Gedragsverwachtingen
- Lessen
- SWPBS voor vervangers, nieuwe leerkrachten, stagiaires
- Documentenoverzicht
- Data over kiezen waarden leerkrachten en leerlingen

Gedragverwachtingen

	VEILIGHEID	RESPECT	VERANTWOORDELIJKHEID
Gang	<ul style="list-style-type: none"> * ik loop rustig aan de rechterkant * ik berg mijn spullen op de juiste plek op * ik veeg mijn voeten schoon bij binnenkomst 	<ul style="list-style-type: none"> * ik houd rekening met anderen door de afgesproken stem te gebruiken * ik houd mijn handen en voeten thuis 	<ul style="list-style-type: none"> * we zorgen er samen voor dat het goed gaat
WC	<ul style="list-style-type: none"> * we gebruiken de wc-ruimte waar deze voor bedoeld is. * we wassen onze handen na het gebruik van de wc. 	<ul style="list-style-type: none"> * we laten de wc netjes achter. 	<ul style="list-style-type: none"> * we zorgen er samen voor dat de wc ruimte er netjes uit blijft zien.
Schoolplein	<ul style="list-style-type: none"> * we spelen volgens de afgesproken pleinregels * tijdens het spelen houden we onze handen en voeten thuis 	<ul style="list-style-type: none"> * iedereen mag meespelen * wij lossen ruzies op de afgesproken manier op: stop-loop-praat * we gebruiken de materialen zoals het moet 	<ul style="list-style-type: none"> * als de bel gaat, stopt het spel * wij laten de speelplaats netjes achter
Stop- Loop- Praat	<ul style="list-style-type: none"> *Wij komen voor onszelf en de ander op *Wij zetten de juiste stappen 	<ul style="list-style-type: none"> *Wij houden rekening met elkaar *Wij luisteren naar elkaar *Wij helpen elkaar 	<ul style="list-style-type: none"> *Wij houden ons aan de afgesproken regels
Kleedkamer <i>Onderbouw en bovenbouw</i>	<ul style="list-style-type: none"> *We leggen onze kleren op onze eigen plaats op de tafel *We zetten onze schoenen onder onze eigen stoel *Als ik omgekleed ben, blijf ik op mijn eigen stoel zitten *We hangen de jassen aan de kapstokken, de kleren op het bankje en de schoenen eronder 	<ul style="list-style-type: none"> *We zorgen ervoor dat iedereen zich op zijn/haar gemak voelt 	<ul style="list-style-type: none"> *We gaan netjes om met de spullen van een ander
Gymzaal	<ul style="list-style-type: none"> *Als de les begint, zitten we op de afgesproken plek *We reageren metéén op het stopsignaal 	<ul style="list-style-type: none"> We zorgen ervoor dat iedereen zich op zijn/haar gemak voelt *We gaan voor Fair Play 	<ul style="list-style-type: none"> *We gaan op de afgesproken manier met de materialen om
Werkplekken	<ul style="list-style-type: none"> *We lopen rustig naar de werkplek *We schuiven onze stoel aan 	<ul style="list-style-type: none"> *We gebruiken de fluisterstem 	<ul style="list-style-type: none"> *We nemen al het materiaal, dat we nodig hebben, mee naar de werkplek *We vragen om hulp op de afgesproken manier *We laten de werkplek netjes achter

Stop

Zeg **STOP** tegen degene die ongewenst gedrag vertoont.

Loop

Wanneer **STOP** niet helpt, **LOOP** je naar de leerkracht.

Praat

Je **PRAAT** met je leerkracht.

Kleuters

Groep 3 t/m 8

Stop

Zeg **STOP** tegen degene die ongewenst gedrag vertoont.

Loop

Wanneer **STOP** niet helpt, **LOOP** je weg.

Praat

Wanneer **STOP** en **LOOP** niet werkt, **PRAAT** je met een leerkracht.

Lesformat

Gang gedrag Ummer Clumme / Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal:

Respect, veiligheid en een overkoepelende waarde: verantwoordelijkheid

Deze waarden dragen we ook uit op de gang.

Soms vallen kinderen en leerkrachten terug in oud of verkeerd gedrag en is er behoefte aan het oefenen en aanleren van goed gedrag. Op het moment dat wordt opgemerkt dat het gedrag van kinderen op de gang niet overeenkomt met de doelen, dit niet eenmalig is en er lestijd verloren gaat, dan is het verstandig deze les te geven of te herhalen.

Doel van de les.

Aan het einde van de les voldoen de leerlingen aan de gedragsverwachtingen die passen bij lopen op de gang die gekoppeld zijn aan de 3 schoolwaarden.

De gedragsverwachtingen zijn:

Veiligheid:

- Ik loop rustig aan de rechter kant.
- Ik berg mijn spullen op de juiste plek op.
- Ik veeg mijn voeten schoon bij binnenkomst.

Respect:

- Ik houd rekening met anderen door de afgesproken stem te gebruiken.
- Ik houd mijn handen en voeten thuis. * In de les voordoen dat je niet ongevraagd aan andermans spullen zit.

Verantwoordelijkheid

- We zorgen er samen voor dat het goed gaat.

De afgesproken stem:

- Stil; tijdens lestijd zodat we andere kinderen niet storen tijdens hun les.
- Liniaalstem: bij het binnenkomen na de pauzes en bij het naar buiten gaan in de pauzes,

Mogelijke momenten om de les in te zetten.

Deze les kan worden ingezet worden o.a.

- in plaats van het extra buitenspel moment,
- in plaats van de les 'sociale redzaamheid' (verkeer),
- als onderdeel van de taallessen (spreken/luisteren -> houding).
- Tijdens de sociokring in Ransdaal.

De les:*In de klas:*

- 1 In een kringgesprek met de kinderen bekijken we kort terug op de gekozen waarden n.a.v. de power point over wat wij met elkaar belangrijk vinden: hoe willen we op een prettige manier in onze school met elkaar omgaan.
- 2 De gekozen waarden: veiligheid, respect en verantwoordelijkheid, worden nogmaals genoemd. Laat nu ook het logo op het bord zien. Dit logo is gemaakt door verschillende tekeningen van kinderen bij elkaar te voegen.
- 3 De volgende stap in dit proces is dat we samen aan de slag gaan en dat er gekozen is om eerst naar ons gedrag op de gang te kijken omdat iedereen daar komt. Laat de kinderen noemen welke gedragsverwachtingen horen bij de waarden. B.v. "Hoe ziet respect er op de gang uit?" "Hoe zorgen we voor veiligheid op de gangen?"
4. We benoemen de gedragsverwachtingen zoals bij het doel beschreven en geven aan dat wij als leerkracht voor gaan doen wat we precies bedoelen, dat wat we afspreken geldt voor iedereen tijdens de lessen.

In de gang:

Stap 1: Goed

Laat zien hoe de gedragsverwachtingen eruit zien op de gang. Doe voor hoe je rustig loopt, hoe je de spullen ophangt enz.

Bespreek met de kinderen welk gewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. ik heb mijn jas opgehangen, dat zorgt voor veiligheid.

Laat ook zien dat je bijvoorbeeld een tas van iemand anders kan oprapen wanneer die op de grond ligt.

Benoem dat we samen verantwoordelijk zijn.

Stap 2: Fout

Laat zien hoe het lopen en praten op de gang niet moet. Overdrijf alles net wat extra.

Bespreek met de kinderen welk ongewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. ik heb geschreeuwd in de gangen dat is niet respectvol.

Stap 3: Goed:

De kinderen mogen nu laten zien wat het gewenste gedrag is op de gang.

Laat ze dit in groepjes voordoen en laat de andere kinderen feedback geven.

Maak ook weer de koppeling met de waarden.

In de klas:

- Bespreek met de klas hoe we de kinderen gaan belonen.
- Bespreek met de klas wat de sancties zijn.
- Elke keer wanneer je klas nu over de gang gaat dan kun je even kort prompten (herhalen) wat de gedragsverwachtingen zijn zodat deze goed inslijpen (dit kun je ook leerlingen laten vertellen).

Belonen:

- We gaan de kinderen "betrappen" op gewenst gedrag. We geven in de eerste periode vooral veel complimenten. Dit kunnen verbale complimenten zijn: "Karel ik zie dat jij je jas netjes op hangt, dat zorgt voor veiligheid". Of non-verbaal door een dikke duim te geven of een bevestigend knikje wanneer je ziet dat een leerling gewenst gedrag laat zien.

- Belonen: middels complimentenkaartjes :alleen groep 1-2. Deze complimenten kaartjes hebben het logo

van PBS op de voorkant en op de achterkant staat: gang.

Deze complimentenkaartjes wel bijhouden in data; zodat we uiteindelijk wel een groepsbeloning kunnen geven. Streven: binnen 2 weken heeft iedere leerling een kaartje ontvangen.

Concreet betekent dit voor een klas met 30 kinderen dat je ongeveer 3 kinderen per dag een kaartje geeft. In de laatste 4 weken ongeveer 1 kaartje per kind. Bij de herhaling van de regel worden alleen kaartjes uitgedeeld in groep 1 en 2.

- Complimentenkaartjes gaan ook mee naar huis, zodat ouders ook hierbij betrokken worden (bij herhaling alleen groep 1 en 2 (afhankelijk van beschikbaarheid van kaartjes).

- Alle teamleden mogen complimentenkaartje uitdelen aan de kinderen (dus ook IB, directie of jij als leerkracht aan kinderen van een andere groep). Een kaartje van iemand anders dan je eigen juf of meester is voor kinderen nog specialer.

Evaluatie/reflectie.

- 0-meting:

Starten met een nulmeting; formulier wordt door adjunct- directie vooraf gemaïld.

- Tussenmeting:

1 x per week door de groep laten bepalen hoe goed het gaat met de gedragsverwachtingen op de gang.

Groep 1 t/m 4: middels thermometer

Groep 5 t/m 8: middels punt waardering

Je mag er ook voor kiezen om het dagelijks te doen en dan een gemiddelde van die week te berekenen.

Resultaten wekelijks in de aula op het schooloverzicht noteren. (herhalingsweken is dit niet nodig, mag wel)

Eindmeting:

- Na 6 weken willen we op alle gedragsverwachtingen 90% voldaan scoren.

- Als doel schoolbreed bereikt is (na circa 6 weken) een beloning geven:

*Ubachsberg: schoolbreed kwartier buiten spelen.

*Ransdaal: terugkoppelen in team

*Klimmen: terugkoppelen in team

Evaluatie.

Tijdens de PBS vergadering bekijkt de PBS groep of we zien dat leerlingen doen wat we van ze verwachten en of we leerkrachten zien doen wat we verwachten.

Indien nodig zullen de PBS-teamleden aanpassingen bedenken en invoeren.

Preventie.

- iedere leerkracht neemt een (vaste) plek aan op de gang; ook bij binnenkomst na de pauzes;

- time-outplek kiezen en hierover gezamenlijke afspraken maken;

- verwachtingen uitspreken voor de pauze (hoeft niet elke pauze);

- na de pauze benadrukken wat goed gaat (4:1);

- leerlingen van groep 7/8 medeverantwoordelijk maken voor het gedrag van andere leerlingen (voorbeeldgedrag);

- als kinderen de klas uitgaan stappen ze de drempel over. Zijn er lessen bezig, dan is de afspraak: over de drempel is 'stil';
- regels zichtbaar op de gang hangen!

Consequentie.

Consequenties bij niet correct gedrag op de gang:

1. Probeer een ander kind in de buurt, dat gewenst gedrag laat zien, een compliment te geven.
2. Spreek het kind aan, vraag aan het kind wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit ook te laten zien.
3. Laat het kind wachten bij de leerkracht tot de hele groep voorbij is en vraag het dan om het gewenste gedrag laten zien.
4. Als dan nog niet het gewenste gedrag getoond wordt is de consequentie:

Tijdens eerstvolgende speelkwartier op de time-outplek:

Groep 1/2   5 minuten op time-outplek
Groep 3/4   10 minuten op time-outplek
Groep 5/6/7/8   15 minuten op time-outplek

In Klimmen en Ransdaal is er een vaste time- out plek.

Uitzondering: mocht er een leerling zijn waarbij het gewenste gedrag nog echt te moeilijk is dan mag je daar zelf flexibel mee omgaan. Belangrijk is dan wel dat andere collega's dit weten.

Lesformat

WC gedrag Ummer Clumme / Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal:

Respect, veiligheid en een overkoepelende waarde: verantwoordelijkheid.

Deze waarden dragen we ook uit op de wc.

Soms vallen kinderen en leerkrachten terug in oud of verkeerd gedrag en is er behoefte aan het oefenen en aanleren van goed gedrag. Op het moment dat wordt opgemerkt dat het gedrag van kinderen op de wc niet overeenkomt met de doelen, dit niet eenmalig is en er lestijd verloren gaat, dan is het verstandig deze les te geven of herhalen.

Doel van de les.

Aan het einde van de les voldoen de leerlingen aan de gedragsverwachtingen die passen bij het gebruik maken van de wc die gekoppeld zijn aan de 3 schoolwaarden.

De gedragsverwachtingen zijn:

Veiligheid:

- We gebruiken de wc-ruimte waar deze voor bedoeld is
- We wassen onze handen na het gebruik van de wc.

Respect:

- We laten de wc netjes achter.

Verantwoordelijkheid:

- We zorgen er samen voor dat de wc ruimte er netjes uit blijft zien.

Mogelijke momenten om de les in te zetten.

Deze les kan worden ingezet worden o.a.

- in plaats van het extra buitenspel moment,
- in plaats van de les 'sociale redzaamheid' (verkeer),
- als onderdeel van de taalles (spreken/luisteren -> houding).
- Tijdens de sociokring in Ubachsberg

De les:

In de klas:

1 In een kringgesprek met de kinderen bekijken we kort terug op de gekozen waarden n.a.v. de power point over wat wij met elkaar belangrijk vinden: hoe willen we op een prettige manier in onze school met elkaar omgaan.

2 De gekozen waarden: veiligheid, respect en verantwoordelijkheid, worden nogmaals genoemd.

3 De volgende stap in dit proces is dat we samen aan de slag gaan met het wc- gedrag.

Laat de kinderen noemen welke gedragsverwachtingen horen bij de waarden. B.v. "Hoe ziet respect er op het wc uit?" "Hoe zorgen we voor veiligheid op het wc?"

4. We benoemen de gedragsverwachtingen zoals bij het doel beschreven en geven aan dat wij als leerkracht voor gaan doen wat we precies bedoelen, dat wat we afspreken geldt voor iedereen tijdens de lessen.

Op de wc:

Stap 1: Goed

Laat zien hoe de gedragsverwachtingen eruit zien op de wc. Doe voor hoe je rustig naar de wc loopt. Hoe je gebruik maakt van de wc. Hoe je je handen na het wc-gebruik wast.

Bespreek met de kinderen welk gewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. ik heb de wc netjes achtergelaten, dat zorgt voor veiligheid.

Laat ook zien dat je bijvoorbeeld een papiertje van iemand anders kan oprapen wanneer dit op de grond ligt. Benoem dat we samen verantwoordelijk zijn.

Stap 2: Fout

Laat zien hoe het lopen en praten op de wc niet moet. Overdrijf alles net wat extra.

Bespreek met de kinderen welk ongewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. ik heb geschreeuwd op de wc dat is niet respectvol.

Stap 3: Goed:

De kinderen mogen nu laten zien wat het gewenste gedrag is op de wc.

Laat ze dit in groepjes voordoen en laat de andere kinderen feedback geven.

Maak ook weer de koppeling met de waarden.

In de klas:

- Bespreek met de klas hoe we de kinderen gaan belonen.
- Bespreek met de klas wat de sancties zijn.
- Elke keer wanneer je een leerling nu naar het wc laat gaan dan kun je even kort prompten (herhalen) wat de gedragsverwachtingen zijn zodat deze goed inslijpen (dit kun je ook leerlingen laten vertellen).

Belonen:

- We gaan de kinderen "betrappen" op gewenst gedrag. We geven in de eerste periode vooral veel complimenten. Dit kunnen verbale complimenten zijn: "Karel ik zie dat jij de wc netjes hebt achtergelaten, dat zorgt voor veiligheid". Of non-verbaal door een dikke duim te geven of een bevestigend knikje wanneer je ziet dat een leerling gewenst gedrag laat zien.

- Belonen: middels complimentenkaartjes. Deze complimenten kaartjes hebben het logo van PBS op de voorkant en op de achterkant staat: WC.

Deze complimentenkaartjes wel bijhouden in data; zodat we uiteindelijk wel een groepsbeloning kunnen geven. Streven: binnen 2 weken heeft iedere leerling een kaartje ontvangen.

Concreet betekent dit voor een klas met 30 kinderen dat je ongeveer 3 kinderen per dag een kaartje geeft. In de laatste 4 weken ongeveer 1 kaartje per kind. (bij herhalingsweken alleen kaartjes bij groep 1/2)

- Complimentenkaartjes gaan ook mee naar huis, zodat ouders ook hierbij betrokken worden. (alleen in groep 1-2 bij voldoende beschikbaarheid) Er kunnen ook eigen kaartjes worden gemaakt!

- *Alle teamleden mogen complimentenkaartje uitdelen aan de kinderen (dus ook IB, directie of jij als leerkracht aan kinderen van een andere groep). Een kaartje van iemand anders dan je eigen juf of meester is voor kinderen nog specialer. (niet van toepassing bij herhalingsweken)*

Evaluatie/reflectie.

- 0-meting:

Starten met een nulmeting (indien nodig); formulier wordt door Paul vooraf gemaïld.

- Tussenmeting:

1 x per week door de groep laten bepalen hoe goed het gaat met de gedragsverwachtingen op de wc.

Groep 1 t/m 4: middels thermometer

Groep 5 t/m 8: middels punt waardering

Je mag er ook voor kiezen om het dagelijks te doen en dan een gemiddelde van die week te berekenen.

Eindmeting:

- Na 6 weken willen we op alle gedragsverwachtingen 90% voldaan scoren. Dit wordt gemeten door een turflijst die wordt verzonden door Paul naar alle teams (indien nodig)

- Als doel schoolbreed bereikt is (na circa 6 weken) een beloning geven:

*Ubachsberg: terugkoppelen in team.

*Ransdaal: terugkoppelen in team

*Klimmen: terugkoppelen in team

Meting niet van toepassing bij herhalingsweken.

Evaluatie.

Tijdens de PBS vergadering bekijkt de PBS groep of we zien dat leerlingen doen wat we van ze verwachten en of we leerkrachten zien doen wat we verwachten.

Indien nodig zullen de PBS-teamleden aanpassingen bedenken en invoeren.

Preventie.

*Groep 1 tot en met 8: Namenlijst/wasknijper

*Bordjes maken voor in de groepen, zodat zichtbaar is dat iemand naar wc is.

*Voldoende wc rol op de wc's aanwezig.

*Voldoende papieren (hand) doekjes op de wc aanwezig.

*In Klimmen afspraak: onderbouw jongens zittend plassen!

- Aan het begin van de dag de verwachtingen uitspreken (hoeft niet elke dag);

- Aan het einde van de dag benadrukken wat goed gaat (4:1);

- regels zichtbaar op de wc hangen.

Consequentie

Consequenties bij niet correct gedrag op het wc:

1. Probeer een ander kind in de buurt, dat gewenst gedrag laat zien, een compliment te geven.
2. Spreek het kind aan, vraag aan het kind wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit ook te laten zien.
3. Als dan nog niet het gewenste gedrag getoond wordt is de consequentie:

Wie de wc bevuilt, moet het zelf opruimen!

Indien dit herhaaldelijk door dezelfde persoon gebeurt; deze persoon alleen in pauze naar wc onder toezicht van leerkracht.

Uitzondering: mocht er een leerling zijn waarbij het gewenste gedrag nog echt te moeilijk is dan mag je daar zelf flexibel mee omgaan. Belangrijk is dan wel dat andere collega's dit weten.

Bijlage WC les

Algemene afspraak rondom wc gebruik:

*Kinderen mogen zonder te vragen naar wc gaan. Ze maken wel zichtbaar dat ze naar wc zijn dmv "teken" in de klas (b.v. plasketting/kaartje).

*Tijdens instructies mogen kinderen **niet** naar de wc.

*15 minuten na binnenkomst (ochtend en/of na pauze) mogen de kinderen **niet** naar toilet.

*In alle groepen hangt een namenlijst bij de klasdeur; kinderen geven hierop dmv "teken" (bv wasknijper) aan dat zij als laatste naar wc zijn gegaan. Zo is er controle op eventuele vervuiling van de wc.

Lesformat

STOP – LOOP – PRAAT Ummer Clumme / Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal; veiligheid, respect en verantwoordelijkheid. Deze waarden dragen we uit binnen de hele school. Wij vinden het belangrijk dat iedereen binnen onze school zich veilig voelt. Het aanpakken van pesten is hierin zeer belangrijk en actueel.

Om de frequentie van probleemgedrag terug te brengen en pesten te voorkomen, moeten we niet alleen pesten herdefiniëren en de continuïteit van het programma zeker stellen; ook moeten we de variabelen analyseren die het ongewenste gedrag in stand houden. Als de 'dader' iets tastbaars of aandacht krijgt van leeftijdgenoten bij het ongewenste gedrag, is de kans groot dat zij dit gedrag in de toekomst vaker gaan vertonen.

Pestgedrag heeft aandacht nodig om aan te houden. Het is belangrijk dat omstanders leren dat hun eigen gedrag het pesten in stand kan houden of juist kan laten verminderen / zelfs stoppen.

Doel van de les.

Middels het eenduidig inzetten van de sociale veiligheidsles 'stop-loop-praat' leren alle leerlingen een driestappenreactie aan en worden leerlingen aangemoedigd weinig aandacht te geven aan probleemgedrag.

Verantwoordelijkheid

- Wij komen voor onszelf en de ander op
- Wij zetten de juiste stappen

Respect

- Wij houden rekening met elkaar
- Wij luisteren naar elkaar
- Wij helpen elkaar

Veiligheid

- Wij houden ons aan de afgesproken regels.

Mogelijke momenten om de les in te zetten.

Deze les moet worden ingezet tijdens:

- Gymles (spelles)
of
- in plaats van de les 'sociale redzaamheid' (verkeer) à let op: uitvoering in de gymzaal.

Beginsituatie

Om gedragsproblemen te voorkomen moet de leerlingen direct worden geleerd welk gedrag er van hen op school wordt verwacht en moeten ze voldoende tijd krijgen om het gedrag te oefenen. We mogen niet meer aannemen dat alle leerlingen van tevoren weten wat er van hen op school wordt verwacht.

Strategieën om goed gedrag te onderwijzen en bij te houden zijn hetzelfde als die strategieën die gebruikt worden om lezen, rekenen, muziek of welk vak dan ook bij te brengen. Aan regels en verwachtingen omtrent goed gedrag moeten lessen worden besteed, die deel uitmaken van het lesprogramma. We zijn op basisschool Ummer Clumme/ Theresia al meerdere jaren bezig met SWPBS. Door het inzetten van eenduidige aanpakken en heldere gedragsverwachtingen binnen de school zien we steeds meer gewenst gedrag. We willen graag dat leerlingen nog leren om op de juiste manier weerbaar te zijn en dat leerlingen in verschillende rollen (dader, slachtoffer en omstander) leren omgaan met pestgedrag.

Voorbeeld- les

Terugblik en Oriëntatie (betekenisvol maken, doel en lesoverzicht)

5 minuten

Leg de leerlingen uit wat pesten is.

Pesten is als iemand gekwetst wordt door woorden of gedrag van een ander.
(in de bovenbouw benoemen: roddelen is ook kwetsen)

Leg dan uit dat de leerlingen gaan leren op welke manier ze om moeten gaan met probleemsituaties (benoem voorbeelden: pesten / storend gedrag) en koppel dit aan de waarden van de school. Bespreek de gedragsverwachtingen zoals ze hierboven beschreven staan.

Verantwoordelijkheid – Respect – Veiligheid

Instructie/ begeleid inoefenen

We gaan nu probleemsituaties oefenen en oefenen welke rol je hierin kunt hebben.
Ongewenst gedrag waar je last van hebt, moet duidelijk aangepakt worden.

3 picto's die we hier op school gaan aanhouden zijn:

- Stop
- Loop
- Praat

Om te leren wat je moet doen wanneer je ongewenst gedrag ervaart / ziet, gaan we vandaag oefenen met deze picto's (laat de picto's stop-loop-praat zien).

Groep 3 t/m 8:

Stop à zeg 'stop' tegen degene die ongewenst verdrag vertoont.

Loop à Wanneer 'stop' niet helpt, 'loop' je weg.

Praat à Wanneer 'stop' en 'loop' niet werkt, 'praat' je met een leerkracht.

Bij kleuters:

Stop à zeg 'stop' tegen degene die ongewenst verdrag vertoont.

Loop à Wanneer 'stop' niet helpt, loop je naar de leerkracht.

Praat à Je praat met de leerkracht.

Stop

Leerkracht doet voor hoe 'stop' gezegd moet worden: Voeten staan stevig op de grond. Uitgestrekte arm en stopteken.

In de situatie gaat de gedupeerde leerling dit laten zien.

Modellen 'stop'

-X(leerkracht) duwt Y herhaaldelijk in haar rug, terwijl ze samen in de rij staan.

De leerlingen gaan dit nu zelf oefenen. Ze kiezen een maatje en staan tegenover elkaar. Ze oefenen om de beurt het stopteken.....

Situaties die je mag gebruiken:

Situatie 1:

De leerling aan de overkant komt steeds dichterbij en wanneer de leerling té dichtbij komt, zeg je stop.

Situatie 2:

De leerling aan de overkant steekt de tong uit naar de ander. De ander zegt stop.

Situatie 3:

De leerling aan de overkant zegt tegen de ander 'pannenkoek'. De ander zegt stop.

Situatie 4:

Verzin zelf een situatie.

Loop

*Leerkracht legt uit dat wanneer **stop** niet helpt (de 'dader' gaat toch door), de volgende stap gezet moet worden: **Loop**.*

Modellen 'loop'

-X(leerkracht) duwt Y herhaaldelijk in haar rug terwijl ze samen in de rij staan. Wanneer Y duidelijke 'stop' zegt, gaat X toch door. Op dat moment loop je weg van de 'dader'.

De leerlingen gaan dit nu zelf oefenen. Ze kiezen een maatje en staan tegenover elkaar. Ze oefenen om de beurt het stopteken, maar nu gaat de 'dader' door. Gebruik hierbij dezelfde situaties.

Praat

*Leerkracht legt uit dat wanneer 'stop' én 'loop' niet werken, de volgende stap gezet moet worden: **Praat**.*

Modellen 'praat' (leerlingen doen geen ongewenst gedrag voor. Alleen de leerkracht):

- X(leerkracht) komt achter Y aan en gaat door met duwen. Y gaat naar de volwassene en vertelt wat er gebeurd is. De Leerkracht gaat dan na of de stappen 'stop' en 'loop' uitgevoerd zijn. Zo ja, geef een compliment (toppie geven). Zo nee, ga dan het gesprek met betrokkenen aan en geef het juiste gedrag aan (stop is stop en reageer).

Consequentie wanneer niet gereageerd wordt op het stopteken: naar binnen sturen en oppakken met eigen leerkracht.

Leg uit: de leerkracht praat nu met dader en slachtoffer. à Driehoeksgesprek. Indien nodig wordt dit herhaald.

Bespreek dat er 3 rollen zijn:

Dader, slachtoffer en omstanders

Rol van de omstanders

(dit kan in de gymzaal besproken worden, maar ook in de klas)

Nadat de 3 picto's besproken zijn, bespreek je met de klas welke rol de omstanders hierbij hebben.

Belangrijk is om hierbij te bespreken wat praat(/vertellen) is en wat klikken is:

- Het is 'praat (vertellen)' als je eerst stop hebt gezegd, weg bent gelopen en het stopt toch niet.
- Klikken is het als je niet het stopteken gebruikt hebt en niet duidelijk weggelopen bent en direct naar een volwassene gaat
- Klikken is het als je doel is de ander in de problemen te brengen.

De regel is Stop is stop!

Nabespreking

'Wat zagen jullie?' Bekrachtig goede antwoorden!

Wanneer er situaties voorkomen in de klas / op het schoolplein etc. Dan praat erover met de leerlingen en bespreek telkens welke acties de 3 betrokkenen (slachtoffer, dader en omstanders) hebben genomen.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Evaluatie/vooruitblik 5 minuten

Positief belonen: ontvangen van een toppie.

(bij goed volgen van de stappen, bij direct stoppen, bij hulp door omstanders)

Evalueer in een periode van 4 tot 6 weken.

De eerste week dagelijks uitgebreid daarna beknopt.

Bij conflicten wordt gevraagd:

- Hoe heb je het opgelost?
- Heb je de stappen gevolgd?
- Wie heeft als omstander iemand geholpen?

Lesformat

'Goed gedrag op de speelplaats'

Ummer Clumme/ Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal: Veiligheid, Respect en Verantwoordelijkheid. Deze waarden dragen we ook uit op het schoolplein.

Om gedragsproblemen te voorkomen moet de leerlingen direct worden geleerd welk gedrag er van hen op school wordt verwacht en moeten ze voldoende tijd krijgen om het gedrag te oefenen. We mogen niet meer aannemen dat alle leerlingen van tevoren weten wat er van hen op school wordt verwacht.

Strategieën om goed gedrag te onderwijzen en bij te houden zijn hetzelfde als strategieën die gebruikt worden om lezen, rekenen, muziek of welk vak dan ook bij te brengen. Aan gedragsverwachtingen en verwachtingen omtrent goed gedrag moeten lessen worden besteed, die deel uitmaken van het lesprogramma.

Daarnaast is preventie heel belangrijk. Goed leerkrachtgedrag en een goed ingericht schoolplein zorgen samen ervoor dat de kinderen het ook goed kunnen doen. De afspraken m.b.t. preventie staan onderaan de lesbrief.

Doel van de les:

Bij de evaluatie voldoet 80% van de leerlingen aan de gedragsverwachtingen die passen bij spelen op de speelplaats, die gekoppeld zijn aan de 3 schoolwaarden.
De gedragsverwachtingen zijn:

VEILIGHEID:

We spelen volgens de afgesproken pleinregels
Tijdens het spelen houden we onze handen en voeten thuis

RESPECT:

Iedereen mag meespelen
Wij lossen ruzies op de afgesproken manier op: stop-loop-praat
We gebruiken de materialen zoals het moet

VERANTWOORDELIJKHEID:

Als de bel gaat, stopt het spel
Wij laten de speelplaats netjes achter
We zorgen er samen voor dat iedereen een fijne pauze heeft

Waar geven we de les?

In de klas:

In de voorafgaande periode stond het thema sociale veiligheid centraal. We hebben hiervoor de powerpoint STOP-LOOP-PRAAT bekeken en besproken, hiernaar kan weer verwezen worden.
Het eerste stuk van de les geef je in de klas. Je bespreekt met de klas de waarden van de school. Laat kinderen zelf gedragsverwachtingen noemen die hierbij kunnen horen. Spreek waardering uit voor de dingen die kinderen zelf noemen.
Laat nu de gedragsverwachtingen zien die afgesproken zijn.
Herhaal ook de afgesproken manier om een probleem op te lossen.

Op het plein:

Het tweede stuk van de les geef je op het plein. Je gebruikt hiervoor de les die hieronder staat. Bespreek per "gebied" op het plein wat daar de gedragsverwachtingen zijn.
Wanneer je dit niet haalt in een les, dan geef je de rest van de gebieden in een volgende les.

In de klas:

Nabespreken doe je weer in de klas.
Je benoemt nog een keer met de kinderen wat jullie gedaan hebben.
Je laat kinderen nog een keer de gedragsverwachtingen koppelen aan de waarden.
Je bespreekt met de kinderen de manier van belonen en ook kort even de consequenties op negatief gedrag.

Planning van de lessen:

Les 1: In de klas, zie onderstaande les.

Les 2: Buiten, zie onderstaande les, deze vindt plaats op de speelplaats.

Leerkracht die toezicht heeft, beloont het gewenste gedrag van de kinderen.
Ieder lkr maakt eigen planning voor het geven van de lessen.

Belonen

We gebruiken een beloningssysteem om gewenst gedrag aan te leren. Wij geloven dat een positieve benadering bij onze populatie kinderen goed werkt. De leerlingen kunnen beloning individueel ontvangen, middels een compliment, of kaartje, maar de beloningen worden vervolgens omgezet als schoolbeloning.

Hoe belonen we?

Loop naar het kind. Zeg: Karel, ik zie dat jij de voetbal netjes opruimt op de juiste plek. Dat is een voorbeeld van hoe je respectvol en verantwoordelijk omgaat met materialen. Je krijgt daarom dit kaartje.

Dus benoem concreet wat het kind goed doet en vertel ook bij welke waarde dit hoort.

Daarnaast blijft ook non-verbaal belonen belangrijk.

Probeer zeker in het begin kinderen echt te "betrappen" op gewenst gedrag.

Concrete afspraken:

week 12 : nulmeting

week 21: schoolbeloning

*Probeer ieder kind **minimaal 2 kaartjes** te geven in de periode van 6 weken.*

Kaartjes worden in de herhalingsweken (bij voldoende beschikbaarheid) alleen toegepast in groep 1 en 2. Er mogen ook zelf kaartjes worden gemaakt/ geprint.

Procedure

De volgende afspraken gelden voor alle leerlingen, bij alle leerkrachten:

Stap 1: Los het probleem zelf op.

1. Probeer het conflict te voorkomen
2. Zeg: Stop hou op!
3. Werkt dit niet: Loop weg
4. Praat met de leerkracht die toezicht heeft (**Stop - Loop - Praat**)

Stap 2: Gesprek in bijzijn van leerkracht :

- Leerkracht is toehoorder
- Kinderen benoemen wat er mis is gegaan, indien mogelijk zelf oplossen/ dan gaan spelen
- Leerkracht probeert 'welles-nietes spel' te voorkomen

Consequenties op negatief gedrag:

- Time-out voor: slaan/schoppen en verbaal geweld en noteren in logboekje
- Niet komen om samen uit te praten-> time-out
- Drie keer in de fout, dan gesprek met kind en worden de ouders uitgenodigd.

Kleedkamer en Gymzaal Ummer Clumme / Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal: (respect, veiligheid en een overkoepelende waarde: verantwoordelijkheid). Deze waarden dragen we ook uit op de in het kleedlokaal en de gymzaal. Soms vallen kinderen en leerkrachten terug in oud of verkeerd gedrag en is er behoefte aan het oefenen en aanleren van goed gedrag. Op het moment dat wordt opgemerkt dat het gedrag van kinderen in het kleedlokaal en de gymzaal niet overeenkomt met de doelen, dit niet eenmalig is en er lestijd verloren gaat, dan is het verstandig deze les te geven of herhalen.

Doel van de les.

Aan het einde van de les voldoen de leerlingen aan de gedragsverwachtingen die passen bij het gebruik maken van het kleedlokaal en de gymzaal die gekoppeld zijn aan de 3 schoolwaarden.
De gedragsverwachtingen zijn:

Kleedlokaal

VEILIGHEID:

We hangen de jassen aan de kapstokken, de kleren op het bankje en de schoenen eronder

RESPECT:

Iedereen moet zich op zijn/haar gemak voelen

VERANTWOORDELIJKHEID:

We gaan netjes om met de spullen van een ander

Gymzaal

VEILIGHEID:

Als de les begint zitten we op de afgesproken plek
We reageren metéén op het stopsignaal

RESPECT:

We zorgen ervoor dat iedereen zich op zijn/haar gemak voelt
We gaan voor Fair Play

VERANTWOORDELIJKHEID:

We gaan op de afgesproken manier met de materialen om

Mogelijke momenten om de les in te zetten.

Deze les kan worden ingezet worden o.a.
in plaats van de les 'sociale redzaamheid' (verkeer),
als onderdeel van de taallessen (spreken/luisteren -> houding).
Tijdens de sociokring.

Leerkrachten kunnen zelf bepalen of ze de les als geheel aanbieden of in 2 keren.

De les:

In de klas:

1. In een kringgesprek met de kinderen blikken we kort terug op de gekozen waarden n.a.v. de power point over wat wij met elkaar belangrijk vinden: hoe willen we op een prettige manier in onze school met elkaar omgaan.
2. De gekozen waarden: veiligheid, respect en verantwoordelijkheid, worden nogmaals genoemd.
3. De volgende stap in dit proces is dat we samen aan de slag gaan met het gedrag in het kleedlokaal en/of gymzaal.
4. Laat de kinderen noemen welke gedragsverwachtingen horen bij de waarden. B.v. "Hoe ziet respect er in het kleedlokaal/gymzaal uit?" "Hoe zorgen we voor veiligheid in het kleedlokaal/gymzaal?"
5. We benoemen de gedragsverwachtingen zoals bij het doel beschreven en geven aan dat wij als leerkracht voor gaan doen wat we precies bedoelen, dat wat we afspreken geldt voor iedereen tijdens de lesuren.

In het kleedlokaal:

Stap 1: Goed

Laat zien hoe de gedragsverwachtingen eruit zien in het kleedlokaal. Doe voor hoe je rustig de jas aan de kapstok hangt, eventueel je gymtas ernaast. Hoe je je kleren op de bank legt en de schoenen onder de bank zet.

Bespreek met de kinderen welk gewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. Ik heb mijn kleren netjes opgehangen en neergelegd. Dat zorgt voor veiligheid, niemand kan er zo over vallen.

Laat ook zien dat je bijvoorbeeld elkaar kunt wijzen op de jas die nog niet aan een haakje hangt. Benoem dat we samen verantwoordelijk zijn.

Stap 2: Fout

Laat zien hoe je de kleren door het kleedlokaal achter je neer laat vallen, hoe het dus niet moet. Overdrijf alles net wat extra.

Om extra in de gaten te houden als leerkracht: hoe reageren de kinderen naar elkaar toe mbt tot onderkleding, het zien van elkaars half bedekte lichamen. Gaat dit respectvol. Iedereen moet zich op zijn of haar gemak kunnen voelen tijdens het omkleden.

Bespreek met de kinderen welk ongewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. ik loop over de kleren van een ander dat is niet respectvol.

Stap 3: Goed:

De kinderen mogen nu laten zien wat het gewenste gedrag is in het kleedlokaal

Laat ze dit in groepjes voordoen en laat de andere kinderen feedback geven.

Maak ook weer de koppeling met de waarden.

In de gymzaal:

Stap 1: Goed

Laat zien hoe de gedragsverwachtingen eruit zien in de gymzaal.

Als we de gymzaal ingaan doen we zoals we altijd doen, en wat toegestaan is, maar bij het fluit/klap/stilte/start-van-de-les-signaal ga je zitten/staan (iedere leerkracht bepaalt dat voor zichzelf en maakt die afspraak met zijn/haar groep) en ben je stil.

Bespreek met de kinderen welk gewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden b.v. Bij het stilte signaal ga ik meteen naar de plaats en ben ik stil. Dat is heel respectvol.

Het mag duidelijk zijn dat er anders veel tijd verloren gaat en dat dit niet bijdraagt aan een prettige gymles.

Benoem dat we samen verantwoordelijk zijn.

Stap 2: Fout

Laat zien hoe het is wanneer je als leerkracht heel lang moet wachten totdat je kunt beginnen.

Bespreek met de kinderen welk ongewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de waarden.

Heb als leerkracht extra aandacht voor Fair Play: wat is sportief en respectvol met elkaar omgaan in een spelsituatie? Geef daar voorbeelden van. Opnieuw overdreven laten zien hoe iets niét moet, hoe het niét oké is.

Stap 3: Goed:

De kinderen mogen nu laten zien wat het gewenste gedrag is in de gymzaal mbt stilteteken.

Laat ze dit in groepjes voordoen en laat de andere kinderen feedback geven.

Maak ook weer de koppeling met de waarden.

In de klas:

- Bespreek met de klas hoe we de kinderen gaan belonen.
- Bespreek met de klas wat de sancties zijn.
- Elke keer wanneer we met de gymles beginnen even kort prompten (herhalen) wat de gedragsverwachtingen zijn zodat deze goed inslijpen (dit kun je ook leerlingen laten vertellen).

Belonen:

- We gaan de kinderen “betrappen” op gewenst gedrag. We geven in de eerste periode vooral veel complimenten. Dit kunnen verbale complimenten zijn: “Karel ik zie dat jij je kleren netje hebt opgehangen en hebt neergelegd, dat zorgt voor veiligheid”. Of non-verbaal door een dikke duim te geven of een bevestigend knikje wanneer je ziet dat een leerling gewenst gedrag laat zien.

- *Belonen: middels complimentenkaartjes. Deze complimenten kaartjes hebben het logo van PBS op de voorkant en op de achterkant staat kleedlokaal en gymzaal.*

Deze complimentenkaartjes wel bijhouden in data; zodat we uiteindelijk wel een groepsbeloning kunnen geven. Streven: binnen 2 weken heeft iedere leerling een kaartje ontvangen.

Concreet betekent dit voor een klas met 30 kinderen dat je ongeveer 3 kinderen per dag een kaartje geeft. In de laatste 4 weken ongeveer 1 kaartje per kind.

- *Complimentenkaartjes gaan ook mee naar huis, zodat ouders ook hierbij betrokken worden.*

Tijdens de herhalingsweken worden alleen kaartjes uitgedeeld in groep ½ (bij voldoende beschikbaarheid). Er mogen ook zelf kaartjes worden gemaakt.

Evaluatie/reflectie.

- 0-meting: doen we niet.

- Tussenmeting:

1 x per week door de groep laten bepalen hoe goed het gaat met de gedragsverwachtingen in kleedlokaal en gymzaal.

Groep 1 t/m 4: niet goed/ beetje goed/ goed

Groep 5 t/m 8: middels punt waardering

Resultaten wekelijks in de aula op het schooloverzicht noteren.

Eindmeting:

- Na 6 weken willen we op alle gedragsverwachtingen een 8 scoren.

- Als doel schoolbreed bereikt is (na circa 6 weken) een beloning geven:

*Terugkoppelen in team.

Evaluatie.

Tijdens de PBS vergadering bekijkt de PBS groep of we zien dat leerlingen doen wat we van ze verwachten en of we leerkrachten zien doen wat we verwachten.
Indien nodig zullen de PBS-teamleden aanpassingen bedenken en invoeren.

Preventie.

*Groep 1 tot en met 8: We gaan naar de gym, waar moeten we ook alweer aan denken?

- Aan het begin van de dag de verwachtingen uitspreken (hoeft niet elke dag);
- Aan het einde van de dag benadrukken wat goed gaat (4:1);
- Regels zichtbaar ophangen in kleedlokaal/gymzaal

Consequentie.

Consequenties bij niet correct gedrag in kleedlokaal en gymzaal:

1. Probeer een ander kind in de buurt, dat gewenst gedrag laat zien, een compliment te geven.
2. Spreek het kind aan, vraag aan het kind wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit ook te laten zien.
3. Als dan nog niet het gewenste gedrag getoond wordt is de consequentie:

Laat nogmaals zien hoe het eruit moet zien.

Uitzondering: mocht er een leerling zijn waarbij het gewenste gedrag nog echt te moeilijk is dan mag je daar zelf flexibel mee omgaan. Belangrijk is dan wel dat andere collega's dit weten.

Lesformat

Werkplekken Ummer Clumme / Theresia

Waarom deze les?

In onze school staan 3 waarden centraal: respect, veiligheid en verantwoordelijkheid. Deze waarden dragen we ook uit op de werkplekken binnen en buiten de klaslokalen.

Preventie is heel belangrijk. Goed leerkrachtgedrag en goed ingerichte werkplekken zorgen samen ervoor dat de kinderen het ook goed kunnen doen. Blijf kritisch kijken naar de inrichting van de werkplekken.

Om gedragsproblemen te voorkomen moet de leerlingen direct worden aangeleerd welk gedrag er van hen op de werkplekken wordt verwacht. Aan verwachtingen omtrent goed gedrag moeten lessen worden besteed, die deel uitmaken van het lesprogramma.

Soms vallen leerlingen en leerkrachten terug in oud of verkeerd gedrag dat niet overeenkomt met de afgesproken en aangeleerde doelen. Dan is het verstandig om deze les te herhalen.

Doel van de les:

Aan het einde van de oefenperiode voldoen de leerlingen aan de gedragsverwachtingen die horen bij het werken op de werkplekken. Deze gedragsverwachtingen zijn:

VEILIGHEID:

We lopen rustig naar de werkplek
We schuiven onze stoel aan

RESPECT:

We gebruiken de fluisterstem

VERANTWOORDELIJKHEID:

We nemen al het materiaal, dat we nodig hebben, mee naar de werkplek
We vragen om hulp op de afgesproken manier
We laten de werkplek netjes achter

Mogelijke momenten om de les in te zetten:

Deze les kan ingezet worden:

In plaats van een les 'sociale redzaamheid'

Als opening van de dag/week

Als onderdeel van de taallessen (spreken/luisteren -> houding)

Tijdens de sociokring

Waar geef je de les?

In de klas:

Het eerste stuk van de les geef je in de klas. Je bespreekt met de klas de waarden van de school. Laat kinderen zelf gedragsverwachtingen noemen die hierbij kunnen horen bij de werkplekken.

In de aula/op de gang bij de werkplekken:

Het tweede stuk van de les geef je op de gang/in de aula, bij de werkplekken. Je gebruikt hiervoor de les die hieronder staat.

In de klas:

Nabespreken doe je weer in de klas. Je benoemt nog een keer met de kinderen wat jullie gedaan hebben.

Je laat kinderen nog een keer de gedragsverwachtingen koppelen aan de waarden.

Je bespreekt met de kinderen de manier van belonen en ook kort even de consequenties op negatief gedrag.

De les 'goed gedrag op de werkplekken':

In de klas:

In een kringgesprek blik je met de klas kort terug op de waarden van de school:

Benoemen van de gekozen waarden: respect, veiligheid en verantwoordelijkheid

Herhaal de gedragsverwachtingen die tot nu toe aan bod zijn gekomen:

- op de gang
- wc-ruimtes
- op het plein
- gymzaal/kleedlokaal

Herhaal expliciet nog eens "stop-loop-praat!"

Je vertelt de kinderen dat we het nu gaan hebben over de gedragsverwachtingen rondom de werkplekken.

Leg uit wat we bedoelen met 'werkplekken' (aan je eigen tafel werken in de klas, maar ook in een ander klaslokaal, in de aula of op de gang werken op het leerplein).

Laat kinderen zelf gedragsverwachtingen noemen die hierbij kunnen horen, gekoppeld aan onze waarden.

Bv. "Hoe ziet respect eruit op een werkplek?" Bv. rekening houden met een ander, elkaar helpen. "Hoe zorgen we voor veiligheid op de werkplekken?" Bv. stoelen aanschuiven, het materiaal gebruiken waarvoor het bedoeld is.

Spreek waardering uit voor de dingen die kinderen zelf noemen.

Daarna benoemen we de gedragsverwachtingen zoals bij het doel beschreven. Deze afspraken gelden voor iedereen!

Geef complimenten over gedeelde gedragsverwachtingen.

In de aula/op de gang bij de werkplekken:

Stap 1: Goed gedrag voordoen (door de leerkracht)

De leerkracht laat zien hoe de gedragsverwachtingen eruit zien bij de werkplekken. Doe voor hoe je rustig alle spullen pakt die je nodig hebt, rustig naar de werkplek loopt, meteen aan de slag gaat, hoe je de spullen gebruikt, vragen stelt aan een ander, hoe je opruimt en de werkplek correct achterlaat (alles opgeruimd en stoel aangeschoven).

Bespreek met de kinderen welk gewenst gedrag ze hebben gezien. Probeer de koppeling te maken met de gedragsverwachting en de schoolwaarden. Bv. Ik schuif de stoel aan, dat zorgt voor veiligheid. Of: Ik praat met een fluisterstem, omdat ik rekening houd met anderen. Dat is respect tonen.

Wijs de kinderen ook op de gedragsverwachtingen die ophangen.

Stap 2: Fout gedrag voordoen (door de leerkracht!)

"Ik ga het nu nog een keer voordoen. Let nog een keer goed op wat ik allemaal doe".

De leerkracht hanteert de afgesproken gedragsverwachtingen verkeerd. Laat dit ook weer per plek zien. Bv. je vergeet je schrift, je gaat kletsen en gek doen, je praat hard, je schuift je stoel niet aan bij het weggaan, enz.

Overdrijf alles net wat extra!

Bespreek met de kinderen welk ongewenst gedrag ze hebben gezien.

Stap 3: Goed gedrag (door een leerling of groepje leerlingen)

De kinderen mogen nu laten zien wat het gewenste gedrag op de werkplekken is.

De andere kinderen kijken wat er goed gaat: Wat ging goed, wat zagen jullie?

Welke gedragsverwachting was dat?

Maak ook weer de koppeling met de waarden.

Elk goed antwoord wordt mondeling krachtig beloond.

Geef de leerling(en) die het gewenste gedrag hebben voorgedaan, een applaus.

In de klas:

Je benoemt nog een keer met de kinderen wat jullie gedaan hebben.

Je laat kinderen nog een keer de gedragsverwachtingen koppelen aan de waarden.

Je bespreek met de kinderen de manier van belonen en ook kort even de consequenties op negatief gedrag.

Op de momenten dat de kinderen gebruik gaan maken van een (andere) werkplek, laat je de gedragsverwachtingen nog eens herhalen door de leerlingen, zodat deze goed inslijpen.

Belonen:

Waarom belonen we:

We gebruiken een beloningssysteem om gewenst gedrag aan te leren. De leerlingen kunnen een complimentenkaartje ontvangen. Naderhand worden deze beloningen omgezet in een groepsbeloning.

Probeer de kinderen echt te "betrappen" op gewenst gedrag.

Hoe belonen we:

In de eerste weken middels de complimentenkaartjes (op voorkant PBS-logo, op de achterkant staat werkplek). Loop naar het kind. Zeg: "X, ik zie dat jij je werkplek netjes achterlaat. Dat is een voorbeeld van goed gedrag. Je krijgt daarom dit kaartje."

Dus benoem concreet wat het kind goed doet en vertel ook bij welke waarde dit hoort.

Deze complimentenkaartjes bijhouden in de data, zodat we uiteindelijk een groepsbeloning kunnen geven. Het streven is om ervoor te zorgen dat binnen 2 weken elk kind een kaartje heeft ontvangen.

In de laatste 4 weken ongeveer 1 kaartje per kind.

Dit kaartje gaat mee naar huis, zodat ouders ook hierbij betrokken worden.

Kaartjes worden tijdens de herhalingsweken alleen uitgedeeld in groep 1 en 2 (bij voldoende beschikbaarheid).

Naderhand maken we meer gebruik van de (non)verbale beloningen:

Geef verbale complimenten: "X, ik zie dat je Y. helpt met de opdracht en dat doe je met je fluisterstem. Top!"

Daarnaast blijft non-verbaal belonen ook heel belangrijk, bv. door direct op dat moment een dikke duim te geven of een bevestigend knikje wanneer je ziet dat een leerling gewenst gedrag laat zien.

Consequenties bij ongewenst gedrag:

De volgende afspraken gelden voor alle leerlingen, bij alle leerkrachten:

- Probeer ongewenst gedrag om te buigen door het geven van een compliment aan een kind in de buurt dat wel het gewenste gedrag laat zien.
- Spreek het kind aan en vraag wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit te laten zien.
- Als nog steeds niet het gewenste gedrag wordt getoond dan:
  - Bij Categorie 1 gedrag -> plaats je de naam in oranje in SWITCH, bij de 2^e waarschuwing zonder reactie gaat de naam naar rood.
  - Bij Categorie 2 gedrag -> De betreffende leerling mag de hele week niet op een andere werkplek werken
  - Bij Categorie 3 gedrag -> melden bij directie (en de betreffende leerling mag de hele week niet op een andere werkplek werken)

Informatie Leerkrachten

Beste leerkracht,

De basisscholen Ummer Clumme en St Theresia hebben een schoolbrede, preventieve aanpak van gedrag, gericht op alle leerlingen. We gebruiken hiervoor SWPBS (School Wide Positive Behavior Support).

Deze aanpak is gefocust op het verhelfen, aanleren en positief bekrachtigen van gewenst gedrag.

Middels deze infokaart geven wij aan wat van u als leerkracht verwacht wordt.

In onze school staan 3 waarden centraal: (respect, veiligheid en een overkoepelende waarde: verantwoordelijkheid). Deze waarden dragen we uit in alle ruimtes binnen onze school.

De gedragsverwachtingen zijn:

VEILIGHEID:

- ik loop rustig aan de rechterkant
- ik berg mijn spullen op de juiste plek op
- ik veeg mijn voeten schoon bij binnenkomst

RESPECT:

- ik houd rekening met anderen door de afgesproken stem te gebruiken
- ik houd mijn handen en voeten thuis

VERANTWOORDELIJKHEID:

- we zorgen er samen voor dat het goed gaat

De afgesproken stem:

- Stil: tijdens lestijd zodat we andere kinderen niet storen tijdens hun les.
- Liniaalstem: bij het binnenkomen na de pauzes en bij het naar buiten gaan in de pauzes en na schooltijd.

Wat verwachten we van u als leerkracht?

- In het logboek vindt u achter tabblad 1, alle lessen m.b.t. alle ruimtes van SWPBS. In de klas ziet u de gedragsverwachtingen per ruimte ophangen. U als leerkracht geeft natuurlijk het goede voorbeeld en laat het gewenste gedrag zeer aanwezig zien.
- We “betrappen” kinderen op gewenst gedrag. We geven vooral veel complimenten. Dit kunnen verbale complimenten zijn: “Karel, ik zie dat jij je jas netjes op hangt, dat zorgt voor veiligheid”. Of non-verbaal door een dikke duim te geven of een bevestigend knikje wanneer u ziet dat een leerling gewenst gedrag laat zien.

- In elke klas hanteren wij het Switch systeem. Ook dit is zichtbaar in het lokaal aanwezig en de te volgen stappen zijn te vinden bij het systeem en achter tabblad 1 in het logboek.
- Indien nodig vindt er 1 keer per week een tussenmeting plaats. Dit komt tot stand door de groep te laten bepalen hoe goed het gaat met de gedragsverwachtingen op de gang.
Groep 1 t/m 4: middels thermometer (of andere meetmiddel passend bij de groep)
Groep 5 t/m 8: middels punt waardering

Consequenties bij niet correct gedrag op de gang:

1. Probeer een ander kind in de buurt, dat gewenst gedrag laat zien, een compliment te geven.
2. Spreek het kind aan, vraag aan het kind wat het gewenste gedrag is. Vraag het kind om dit ook te laten zien.
3. Laat het kind wachten bij de leerkracht tot de hele groep voorbij is en vraag het kind dan om het gewenste gedrag te laten zien.
4. Als dan nog niet het gewenste gedrag getoond wordt, is de consequentie:

Tijdens het eerstvolgende speelkwartier:

Groep 1/2	5 minuten op de time-outplek
Groep 3/4	10 minuten op de time-outplek
Groep 5/6/7/8	15 minuten op de time-outplek

Uitzondering: mocht er een leerling zijn waarbij het gewenste gedrag nog echt te moeilijk is dan mag u daar zelf flexibel mee omgaan. Belangrijk is dan wel dat andere collega's dit weten.

Heeft u (nog) vragen? Dan kunt u bij de volgende leerkrachten terecht:

Basisschool Ummer Clumme: Ingrid van Aken, Rob van 't Hoofd, Nadine Cosemans, Evana Frins.
Basisschool St. Theresia: Paul Havenith, Andrea Larmit.

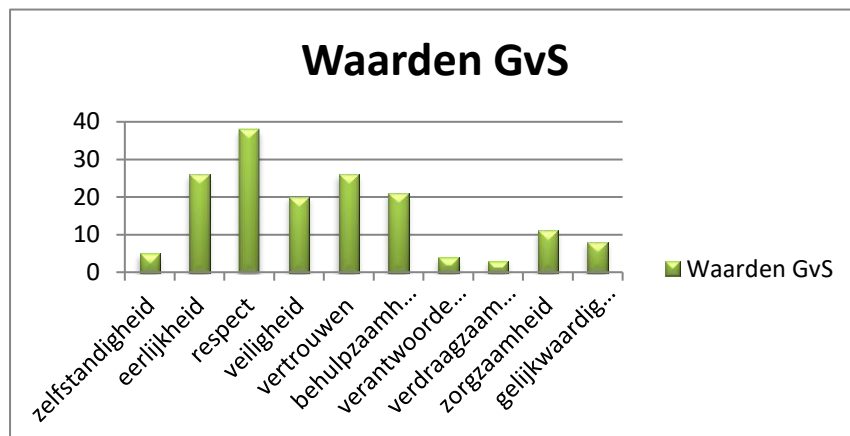
Documenten

SWPBS/ SEO

- Beleidsplan SWPBS
- Beleidsplan 'Omgaan met (on-) gewenst gedrag'
- Beleidsplan 'Anti- pestprotocol'
- Kind- gesprekken
- Infoblad leerkrachten
- Les (en gedragsverwachtingen) Kleedkamer/ Gymzaal
- Les (en gedragsverwachtingen) Werkplekken
- Les (en gedragsverwachtingen) WC
- Les (en gedragsverwachtingen) Gang
- Les (en gedragsverwachtingen) Stop- Loop- Praat
- Les (en gedragsverwachtingen) Buitenspel

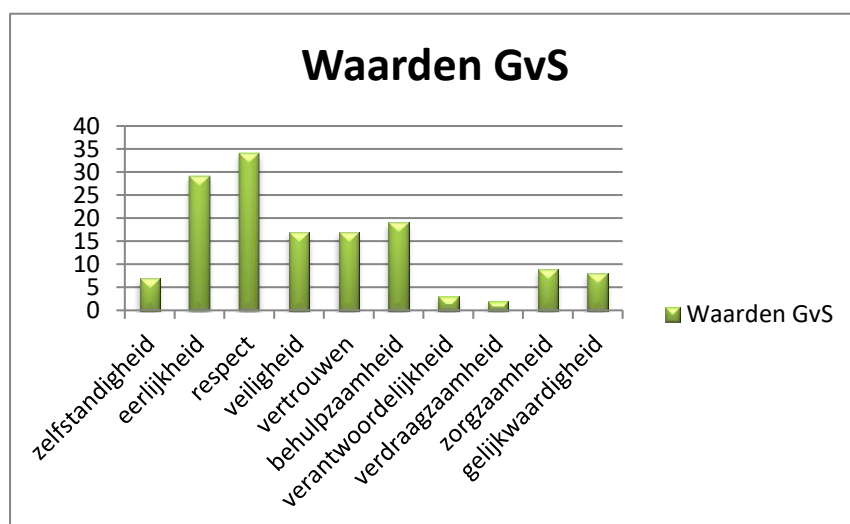
Waarden SWPBS Gemeenschap van Scholen

Totaal Ubachsberg (54 leerlingen)

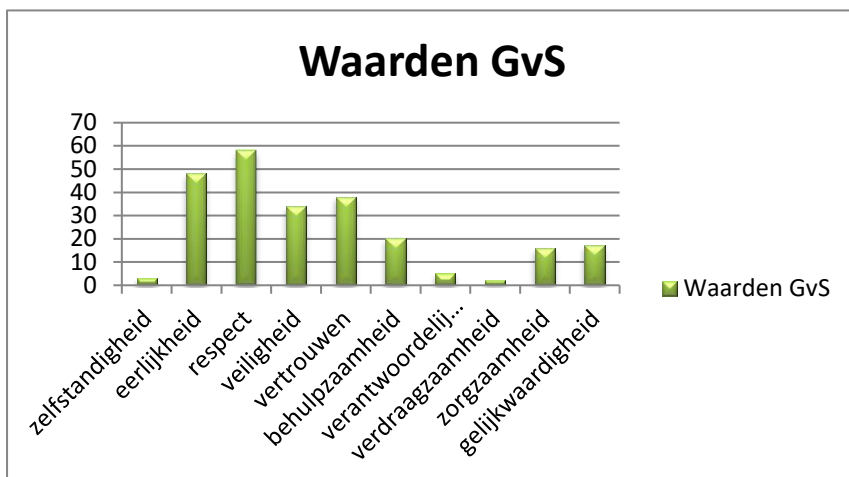
5	Zelfstandigheid
26	Eerlijkheid
38	Respect
20	Veiligheid
21	Behulpzaamheid
4	Verantwoordelijkheid
26	Vertrouwen
8	Gelijkwaardigheid
11	Zorgzaamheid
3	Verdraagzaamheid

Totaal Ransdaal (48 leerlingen)

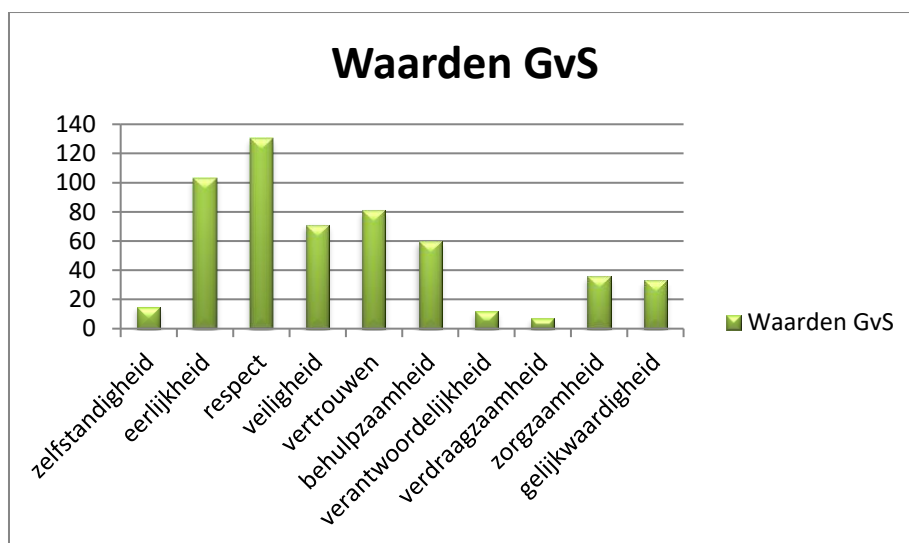
7	Zelfstandigheid
29	Eerlijkheid
34	Respect
17	Veiligheid
19	Behulpzaamheid
3	Verantwoordelijkheid
17	Vertrouwen
8	Gelijkwaardigheid
9	Zorgzaamheid
2	Verdraagzaamheid

Totaal Klimmen (80 leerlingen)

3	Zelfstandigheid
48	Eerlijkheid
58	Respect
34	Veiligheid
20	Behulpzaamheid
5	Verantwoordelijkheid
38	Vertrouwen
17	Gelijkwaardigheid
16	Zorgzaamheid
2	Verdraagzaamheid

Gemeenschap van Scholen (182 leerlingen)

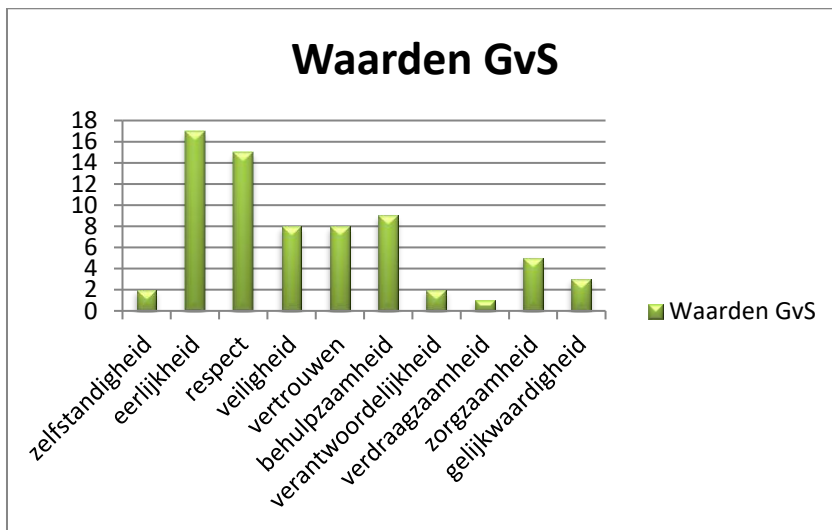

15	Zelfstandigheid
103	Eerlijkheid
130	Respect
71	Veiligheid
60	Behulpzaamheid
12	Verantwoordelijkheid
81	Vertrouwen
33	Gelijkwaardigheid
36	Zorgzaamheid
7	Verdraagzaamheid

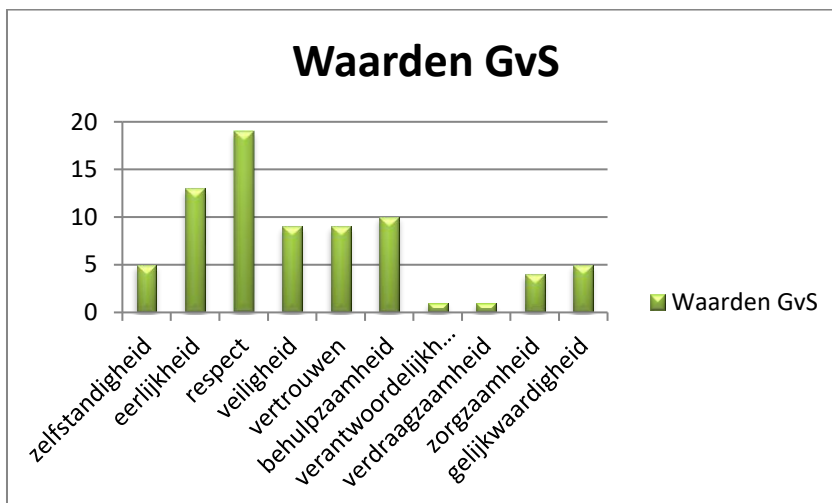

Ransdaal

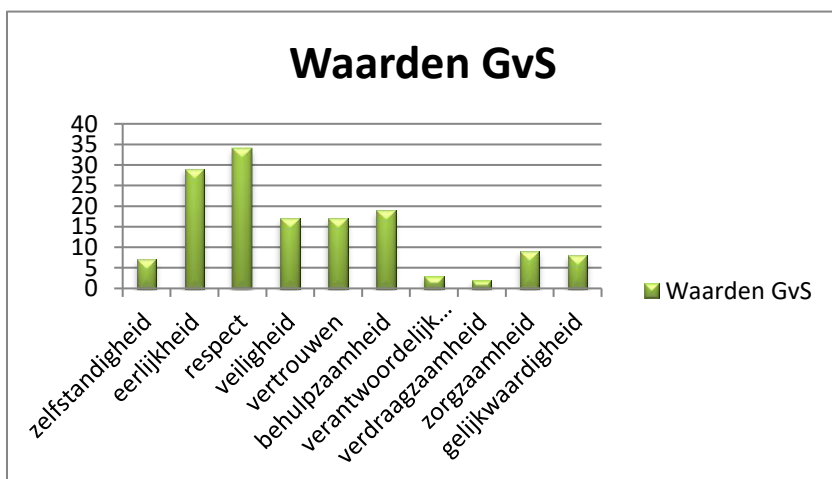
Groep 5/6 Ransdaal (23 leerlingen)

Groep 7/8 Ransdaal (25 leerlingen)

Totaal Ransdaal (48 leerlingen)

Ransdaal

Groep 5 en 6 moment van afname 23 lln aanwezig

2	Zelfstandigheid
16	Eerlijkheid
15	Respect
8	Veiligheid
9	Behulpzaamheid
2	Verantwoordelijkheid
8	Vertrouwen
3	Gelijkwaardigheid
5	Zorgzaamheid
1	Verdraagzaamheid

Groep 7 en 8 moment van afname 25 lln aanwezig

5	Zelfstandigheid
13	Eerlijkheid
19	Respect
9	Veiligheid
10	Behulpzaamheid
1	Verantwoordelijkheid
9	Vertrouwen
5	Gelijkwaardigheid
4	Zorgzaamheid
1	Verdraagzaamheid

Totaal moment van afname 48 lln aanwezig

7	Zelfstandigheid
29	Eerlijkheid
34	Respect
17	Veiligheid
19	Behulpzaamheid
3	Verantwoordelijkheid
17	Vertrouwen
8	Gelijkwaardigheid
9	Zorgzaamheid
2	Verdraagzaamheid

Klimmen

Totaal moment van afname In aanwezig

3	Zelfstandigheid
48	Eerlijkheid
58	Respect
34	Veiligheid
20	Behulpzaamheid
5	Verantwoordelijkheid
38	Vertrouwen
17	Gelijkwaardigheid
16	Zorgzaamheid
2	Verdraagzaamheid